Opłata pocztowa opłacona ryczałtem

Цана асобнага нумару 10 гр.

РОДНЫ КРАЙ

Орган Т-ва Беларускае Асьветы — выходзіць 2 разы ў месяц.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Езуіцкая вул. 6, кв. 2.

Прыймо інтэрэсантаў: у Сэкрэтар'яце ТБА—у будні ад 9—12 г. у Рэдакцыі „ ад 12—14 г.

Цана падпіскі з дастаўкай поштай: За год 2 зл. 50 гр.; за паўгоду—1 зл. 35 гр. за 3 месяцы — 75 грош.; за 1 месяц — 30 грош.

№ 11 (99) | Вільня, 28-га жніўня 1936 г. | Год 4-ты.

Неабходнасьць зямельнае рэформы.

III.

Коопэрацыйнае землякарыстаньне.

У папярэднім нумары „Роднага Краю" мы разглядзелі дзьве формы земляўладаньня: вясковую і хутарную ды прыйшлі да таго вываду, што ні адна з іх не вырашае зямельнага пытаньня.

Разгледзім-жа цяпер трэцюю форму — так званую коопэрацыйную, якая паводле нас зьяўляецца найбольш адпаведнай пры сучасных гаспадарчых і сацыяльных умовах.

Сутнасьць коопэрацыйнага землякарыстаньня вось у чым:

Пэўная грамада, скажам вёска, застаецца на месцы і вядзе індывідуальную гаспадарку (як і цяпер), пакідаючы кожнаму гаспадару ў індывідуальнае карыстаньне пэўны акрэсьлены, невялікі кусок зямлі (прыкл. ад ¼ да 1 гэктара), а рэшта зямлі ідзе ў коопэратыў як паі. За 1 пайнапрыклад, можа быць прыняты 1 гэктар. На пакіненай для індывідуальнага карыстаньня прысядзібнай зямлі кожны гаспадар гаспадарыць паводле свайго разуменьня, зямлёй-жа, адданай у коопэратыў, загадвае выбраная ўсёю грамадою ўправа ці ўрад, якія могуць запрасіць да сябе (наняць) спэцыяліста-аграднома.

На гэтай коопэрацыйнай зямлі вядзецца гаспадарка ня так, як кожнаму хочацца, а як гэтага вымагае прыняты гаспадарчы плян.

Кожны пайшчык акром сваіх „земляных", так сказаць, паёў павінен унесьці яшчэ і інвэнтарны пай, які складаецца з жывога (коні, каровы, авечкі, сьвіньні і г. д.) і няжывога (плугі, бароны, вазы і г. д.) інвэнтару.

Апрача гэтага кожны пайшчык павінен даць у год азначаны лік праца—дзён. Уськая пры гэтым праца выконваецца агульніцай і акрэсьліваецца пэўнаю лічбаю праца-дзён.

Увесь чысты даход з коопэрацыйнае гаспадаркі ў канцы году дзеліцца паміж пайшчыкамі прапорцыянальна да ўнесеных паёў.

Вось у агульных словах сутнасьць коопэрацыйнага землякарыстаньня.

Якія-ж яно дае выгады?

А вось якія: грамада жыве грамадою—вёскаю ці сялом, як і жыла на сваіх мясцох. Кожны гаспадар мае прысядзібную зямлю на гарод і садок. Мае на свае патрэбы 1-2 каровы, акрэсьлены лік авечак, сьвіней, курэй і г. д. Каня ня трымае, бо-ж утрыманьне каня дорага каштуе. Харчы для выжыўленьня інвэнтару, пакіненага на свае патрэбы, кожны гаспадар атрымлівае па норме з коопэратыву. Коні на зааранье і засеяньне агароду, а такжа для выезду ў патрэбе за вёску таксама атрымоўвае з коопэратыву. Рэштай зямлі, адданай у коопэратыў, загадвае ўправа коопэратыву на чале з аграномам і гаспадарка вядзецца паводле прынятага на агульным сходзе пайшчыкаў пляну. Коопэратыў зразумела можа таксама займацца тым ці іншым відам жывёлагадоўлі, а нават мець свае фабрыкі. Паза паявымі праца-днямі коопэратыў за кожны праца-дзень плаціць ці то адразу па рыначнай, так сказаць, цане, ці паводле пэўнай нормы. Кожны працуючы стала ў коопэратыве атрымоўвае плату паводле прынятых усюды цэнаў. З надвышак з чыста коопэратыўнай гаспадаркі, г. зн., з малочнае гаспадаркі, гадоўлі сьвіней, авечак, даходу з розных фабрыкаў і г. д. коопэратыў робіць розныя палепшаньні коопэратыўнае гаспадаркі, а такжа праводзіць розныя культурныя палепшаньні: будуе народны дом, агульную лазьню, бібліятэку, школы і г. д.

Такім чынам уводзіцца рацыянальная гаспадарка на вёсцы і не разбурваецца гэная вёска як грамада.

Зразумела, што для рэалізацыі такое зямельнае рэформы патрэбна на пачатку выдатная дзяржаўная дапамога.

Але-ж ня меншая дапамога патрэбна і пры кожнай іншай рэформе.

Эра.

Навуковыя стыпэндыі для сялян. дзяцей

Міністар Асьветы выдаў распараджэньне куратарам школьных акругоў у справе помачы ў навуцы сялянскім дзецям.

Пачынаючы ад 1936/37 школьнага году будуць прызнаваны штогод па дзьве стыпэндыі для сялянскіх дзяцей, якія ходзяць у паўшэхную школу. У тых мясцох, дзе воласьці ня маюць належнай маемасьці і знаходзяцца ў цяжкім палажэньні, у прызнаваньні стыпэндыяў будзе памагаць ваяводзкая ўлада.

Вельмі здольным сялянскім дзецям будудь памагаць ня толькі ў сярэдніх школах, але і ў вышэйшых.

Стыпэндыі будуць выдавацца ў разьмеры 600 злотых на год.

Пачынаецца.

Школьны год, а разам з гэтым згодна з трацыцыяй, так сказаць, пэўнае часткі беларускае прэсы, пачынаецца атака на адзіную ўжо сёньня беларускую гімназію. Атака гэная, як спамятаем, вядзецца безупынна ўжо блізу 10 гадоў. Піонэрам у гэнай агіднай акцыі быў вядомы крыміналіст, які здаецца і цяпер сядзіць на Лукішках, — Валэйша. Пазьней ягоным сьледам пайшоў ня менш вядомы Паўлюкевіч, які, як шчыры «палянафіл», рабіў гэта з »патрыятычнага«, так сказаць, пачуцьця. Але як аказалася ў той-жа самы час гэты »ура-патрыёт« рабіў і другую работу... За Паўлюкевічам пайшла «Сялянская Ніва", «Беларуская Крыніца", „Змаганьне" з рознымі »Працамі" і .Волямі», а на гэты раз ролю змаганскіх .Працаў" пераняла на сябе «Наша Воля" — беларускі незалежны (зразумела ад своеж рэдакцыі) двутыднёвы часапіс.Ува ўсёй гэнай «школьнай» акцыі ўспомненыя асобы і часапісы бьюць па найбольш вялікай мішэні — дырэктару гімназіі гр. Р. Астроўскаму. Беларускае грамадзянства ўжо да гэтага прывыкла, прывыклі бацькі, прывыклі дзеці, прывык урэшце і сам дырэктар Астроўскі.

Не зважаючы на гэта мы з грамадзкага абавязку міма апошняга артыкулу »НашайВолі« дня з 23.VIII г. г. моўчкі прайсьці ня можам з дзьвюх прычынаў:

1. Па стылю артыкул гэны дэконспіруе сваё, так сказаць,»музэйнае» паходжаньне;

2. У артыкуле гэным «Наша Воля» выразна хоча адыграцца на гр. Астроўскім за сваю вялікодную няўдачу з распаўсюджаньнем сваіх сканфіскаваных нумароў пры помачы гімназіяльнае моладзі.

Дзівіць нас толькі наіўнасьць заправілаў .Нашай Волі». Ці-ж яшчэ дагэтуль яны не ўявілі сабе таго, што жывуць ў Польшчы, дзе „маскоўскія", так сказаць, ухваткі, з featured розпага роду паказнымі працэсамі пакуль што яшчэ не практыкуюцца?

Калі «Наша Воля« паклікаецца на прысуд грамадзкага суду,які акрэсьліў »дэмаралізацыяй" тое, што гр. Астроўскі даставаў для корпарацыі «Скарынія» субвэнцыі з дыспозыцыйнага фонду, дык перадусім гэная дэмаралізацыйная дзеяльнасьць Астроўскага ня спынілася і ў сучасны мамэнт; па другое, субвэнцыі даставаныя гр. Астроўскім якраз «дэмаралізуюць» толькі найбольш бедную сялянскую моладзь, якая з гэных стыпэндыяў карыстаецца, а ў абароне якое »Наша Воля« так горача выступае ад імя Беларускага Народу, як яна патэтычна заяўляе, дык ці не прасьцей было-б замест абурэньня гэтаму »Народу« з „Нашае Волі" адмовіцца ад „дэмаралізуючых" стыпэндыяў, а „Нашай Волі" прысьці з дапамогаю якраз усім бедным абяздоленым, пакрыўджаным...

Між іншым якраз „браты" і „таварышы" нашавольскіх заправілаў, ведаючы аб усім гэным, з успомненых „дэмаралізуючых"дапамогаў вельмі ахвотна карыстаюцца.

Мы добра разумеем, што паводле абавязываючай „Нашу Волю" інструкцыі, трэба выкарыстоўваць усе магчымасьці для асягненьня свае мэты, але трэба аднак памятаць, што лёгіка абавязкава для усіх аднолькава. Што „Нашая Воля" магла зьмесьціць артыкул, напісаны ці падыктаваны Луцкевічам або Трэпкаю, бо-ж ён скіраваны супроць Астроўскага, гэта мы разумеем, але, што пры аказіі не дадала таго, што сьвядома памінуў аўтар гэнага артыкулу, то гэтага не разумеем. Ці можа „Наша Воля" кіруецца заўсёды „готтэнтоцкаю мараляй". Калі Астроўскі дастае для беднае моладзі субвэнцыі з дыспозыцыйнага фонду, дык гэта — дэмаралізацыя, а калі *Луцкевіч і Самойла ад 15 гадоў жывуць выключна на субвэнцыі з таго і другога дыспозыцыйных фондаў* дык гэта не дэмаралізацыя?

Грамадзкі Суд закінуў і Луцкевічу і Самойле і Трэпцы карыстаньне з „сум конфідэнцыянальных. „Наша Воля" гэтага якраз у прысудзе і не дачытала.

І ў адным і ў другім выпадку ў вачох аб'ектыўнага наглядчыка „Нашую Волю" не апраўдывае, а толькі больш выразна акрэсьлівае яе сапраўднае аблічча.

Прыпомніла такжа „Наша Воля" і аб выдаленьні з гімназіі разагітаваных камуністамі вучняў, але і тут не дагаварыла, што не Астроўскі да гэтага прычыніўся, а якраз папярэднічкі „Нашае Волі" розныя „Працы" і „Волі" якія, ня маючы ўплыву сярод дарослага насельніцтва, жыруюць выключна на дзецях. Каб ня дырэктар Астроўскі магло тое самае стацца і ў гэтым годзе каля Вялікадня, калі рэдакцыя „Нашае Волі" паўпіхала дзецям сваю сканфіскаваную літэратуру.

Трэба ўрэшце зразумець і „Нашай Волі" і паном Луцкевічам з кумпанамі, што сваімі выступленьнямі яны нічога ня зробяць, бо так бацькі, як і дзеці добра ўжо зразумелі хто з'яўляецца іх сапраўдным абаронцам, а хто лье „кракадзілавы сьлёзы".

Ясна, іх акцыя спрычыняецца ў значнай меры да нішчэньня і так беднага беларускага школьніцтва, але рэжысэрам „Нашай Волі" відаць аб гэта і ходзіць.

Трэба ведаць, што сучасныя абставіны ня вельмі спрыяюць беларускаму школьніцтву, а справа яго далейшага разьвіцьця,асабліва пачатковага школьніцтва, ставіць гр. Астроўскага ў такое палажэньне, пры якім яму цяжка будзе нясьці адказнасьць за выхаваньне моладзі з увагі на дабро Беларускага Народу і Польскае Дзяржавы. Аб гэтым здаецца гр. Астроўскі адкрыта заявіў яшчэ два месяцы таму назад школьным уладам.

Зьмена Куратара не пазволіла гр. Астроўскаму вырашыць гэнае пытаньне канчальна, але думаем, што з прыездам новага Куратара яно стане на парадку дня.

Грам. Астроўскі свае ўзгадаваўчае лініі зразумела ня зьменіць, бо-ж ня хістаецца так, як Луцкевіч ад „Włóczęgów" да „Нашае Волі" і дзеля гэтага магчыма, што мэта „Нашай Волі" можа быць дасягнена.

Але ці гэта спрычыніцца да папулярызацыі „Нашай Волі" сярод Беларускага Народу" — моцна сумляваемся.

Забытая справа.

Часам у жыцьці здараецца, што добрая і паважная справа зусім незаслужана трактуецца, як нешта малаважнае, як такое, аб чым ня варта нават успамінаць. Да такіх спраў у нашым беларускім жыцьці належыць справа коопэрацыі.

Як ведама, пасьля вайны, коопэратыўны рух у нашым краі вельмі ажывіўся. Закладаліся коопэратывы ня толькі ў гарадох і мястэчках, але і ў большых вёсках. Ня гледзячы на тое, што інтэлігенцыі на вёсках у той час у нас было шмат менш чым цяпер, коопэратывы спачатку добра працавалі і разьвіваліся.

У людзей зьявіўся давер да коопэратываў і зразуменьне неабходнасьці іх у сучасным гаспадарчым жыцьці.

Аднак зьменнасьць цаны грошаў і часамі неадпаведнае кіраўніцтва нанесьлі цяжкі ўдар шмат якім коопэратывам. Некаторыя з іх пачалі занепадаць, а потым ліквідавацца, ня могучы вытрымаць канкурэнцыі прыватных крамаў. Адначасна да некаторых большмоцных коопэратываў пачалі чапляць палітыку, якой у сапраўднасьці там ня было і гэтым нарушалі нармальную дзейнасьць коопэратываў. Урэшце кіраўніцтва аддзелу „Сполэм" у Вільне заместа помачы рабіла перашкоды беларускім коопэратывам, імкнучыся замяніць іх сваімі пляцоўкамі. У рэзультаце ўсё гэта давяло да поўнага ўпадку нашае коопэрацыі, якая мела такі блiскучы пачатак. Мусіць гэтым і можна вытлумачыць тую неахвоту, якая наглядаецца сярод нашага грамадзянства ў адносінах да сваіх коопэратываў.

Аб сваёй коопэрацыі беларускае грамадзянства ня толькі перастала думаць, але нават ня хоча і гаварыць, прынамся гэта відаць з беларускіх газэт, для якіх справа беларускай коопэрацыі як-бы ня існуе. І ўсё гэта робіцца ў той час, калі наша вёска мае столькі на ват маладой інтэлігенцыі, якая вельмі часта „ня мае за што рук залажыць", калі на вёцы наагул ёсьць столькі свабодных рабочых рук. Чым-жа гэта вытлумачыць? Ды проста тым, што ў нашай псыхіцы яшчэ не наступіў той пералом у адносінах да коопэрацыі, які павінен прыйсьці і пэўне прыдзе, як прыйшоў ужо ў іншай галіне жыцьця, а імення ў рамесьніцтве. Усе мы добра ведаем, што яшчэ так нядаўна сярод нашых сялян з рамесьнікаў можна было спаткаць толькі краўца і радзей столяра або цесьлю. Цяпер-жа ў нашай вёсцы ёсьць свае спэцыялістыя ў розных галінах рамясла — краўцы і краўчыхі, сталяры і цесьлі, муляры і каменшчыкі, кавалі і бляхары, шаўцы і рымары і г. д. Карацей кажучы, наша вёска сама сябе абслужвае ў розных патрэбах і толькі аніяк ня можа адважыцца, пасьля першай мо' трохі няўдалай спробы на тое, каб і таваразамен, ці куплю і прадажу ўзяць у свае рукі. Што гэта магчыма, найлепшым доказам зьяўляецца гаспадарчае і грамадзкае жыцьцё украінцаў, якія патрапілі так добра зарганізаваць так куплю чужых, як і збыт сваіх тавараў, што гэтаму не перашкодзіў нават гаспадарчы крызыс. Вось-жа і нам, беларусам, ужо даўно пара зьвярнуць як найбольшую ўвагу на гэтую галіну жыцьця.

У гутарках на тэму аснаваньня сваіх беларускіх коопэратываў прыходзіцца чуць, што цяперашні час неадпаведны для таго, каб пачынаць нешта новае, калі шмат чаго старога ліквідуецца і калі нашы сяляне ня шмат чаго прадаюць, а яшчэ менш купляюць, ня маючы грошай. Вось-жа таму, што цяпер на грошы стала цяжка, якраз і трэба шукаць нейкай помачы, а такой помачай і зьявіцца ў першую чаргу свой коопэратыў, у якім ня трэба будзе пераплачаваць за розны тавар, які ўсё-ж мусім купляць у прыватных крамах. Пашыраны сярод людзей пагляд, што ў коопэратывах тавары не танейшыя за тыя-ж тавары ў прыватных крамах зьяўляецца няслушным, бо ў прыватных крамах калі цана і тая самая, то пэўне тавар іншага гатунку. Самая-ж галоўная розьніца між коопэратывам і прыватнай крамай тая, што заробак прыватнай крамы становіць маемасьць уласьніка крамы, тады як заробак коопэратыву зьяўляецца ўласнасьцяй усіх яго сяброў. Вось чаму коопэратыў зьяўляецца адным са спосабаў палепшаньня цяжкога вясковага жыцьця. Чаму-ж аднак пра гэта мала хто помніць?

А мусіць таму, што пры цяжкім жыцьці ў людзей прападае энэргія, зьяўляецца прыгнечанасьць і чаканьне ратунку недзе збоку, надзея на тое, што так заўсёды ня будзе, што з часам усё зьменіцца на лепшае.

Такі пагляд зьяўляецца шкодным, перадусім для тых-жа людзей, якія чакаюць гэнай зьмены на лепшае і нічога ня робяць дзеля палепшаньня жыцьця.

Можна быць пэўным, што без натугі з нашага боку, без працы гэнае лепшае прыдзе ня хутка, а мо' і зусім ня прыдзе. Вось чаму мусім зараз-жа безадкладна ўзяцца за працу як у галіне коопэрацыі, так і ў іншых галінах нашага жыцьця.

Кожнаму з нас беларусаў ня можна забываць пра тое, што наш дабрабыт залежыць перадусім ад нас самых, і што адзін са шляхоў да гэнага дабрабыту вядзе цераз належную арганізацыю коопэратываў. С.

(Працяг будзе).

Нашае духавенства.

У „нестроеніях" нашае Царквы звычайна абвінавачваюць іерархію з яе „акружэньнем" і іншых прадстаўнікоў духоўнае ўлады. Радавое духавенства заўсёды залічалася да „пакорных" падуладных, выконваючых волю свайго „начальства".

Аднак пры бліжэйшым знаёмстве з праўдзівым станам рэчаў прыходзіцца пераканацца, што ў „нестроеніях" побач з іерархіяй шмат вінавата і само духавенства.

Духавенства ў нашым краі не зьяўляецца адналітым, ў ім прадстаўлены розныя элементы, з якіх кожны па свойму разумее сваю ролю духоўніка і кожны вядзе сваю ўласную царкоўную палітыку. Больш-менш усё нашае духавенства можна падзяліць на тры галоўныя групы.

1) Старэйшае духавенства і частка маладзейшага, па духу свайму рэакцыйна-расейскае.

Гэная група духавенства належыць да тыпу »непримиримых«, яна дагэтуль яшчэ лічыць цяперашні status quo пераходным; глыбака верыць у магчымасьць пераварoту ў Савецкай Расеі, і з гэным пераваротам зьвязвае свае надзеі на зьмены палітычнага характару і ў нас.

Беларусаў, як асобную нацыю, яны не прызнаюць, для іх „Бѣлоруссы — это тѣ же русскіе".

Нашую мову лічаць жаргонам, на якім інтэлігентнаму чалавеку сорамна гаварыць. Часта можна пачуць ад прадстаўнікоў гэнага тыпу: »мы не можем опускатся до народных масс, мы должны вести их вперед, поднять до себя«. І сапраўды »поднимают«!

Такія сьвяшчэньнікі пропаведзі гавораць выключна ў мове расейскай, »на чисто русском языкѣ Пушкина, Тургенева и друг. великих творцов русской литературы«. Беларускіх часопісаў прынцыпова ня чытаюць, беларускае літэратуры ня толькі ня ведаюць, але нават »отрицают« яе існаваньне. За тое кожны з іх акуратна кольпартуе рэакцыйнае »Наше Время« ці »Русское Слово«.

Такія сьвяшчэньнікі зкардзяцца на цемнату народу, які не паддаецца »русской культурѣ«, на яго бязбожжа і нявера.

Усё, што ёсьць ў прыходзе чарносоценна-расейскага, гуртуецца каля такога »свайго« пастыра.

Сваё значэньне, як духоўнае асобы, стараюцца выкарыстаць выключна з русыфікацыйнымі мэтамі, праводзячы ідэалёгію „непримиримых" расейскае эміграцыі. Па тэрміналёгіі нашае іерархіі такое духавенства належыць да т. зв. „достойных протоіереев".

Гэныя »достойные протоіереи« русыфікацыю насельніцтва ставяць вышэй свайго іерэйскага служэньня, і тым самым разлагаюць дазвераныя ім прыходы: царквы ў іх заўсёды пустуюць, народ інстынктыўна адчувае, што »яго пастыр« адносіцца да самога народу з пагардаю. За тое ў адносінах да сьвецкае ўлады гэныя »достойные« протоіереи« праяўляюць вонкавую архілёяльнасьць. Такія сьвяшчэньнікі карыстаюцца падтрыманьнем сваёй іерархіі і становяць апору пры правядзеньні самых рызыкаўных экспэрымэнтаў сваей ўлады.

Што гэныя экспэрымэнты шкодныя для Царквы, народу і дзяржавы — іх цікавіць мала, — бо адказнасьць за правядзеньне гэных экспэрымэнтаў яны складаюць на дзяржаўнага дзейніка, быццам ўсё гэта робіцца з прымусу. І як гэта ня дзіўна знаходзяць падтрыманьне з боку сьвецкае ўлады.

2) Да другой катэгорыі духавенства належаць б. расейскія афіцэры, вучыцелі і інш., якія пасьля расейскае рэвалюцыі апынуліся ў Польшчы, дзе не маглі знайсьці для сябе ніякае працы і »пайшлі ў сьвяшчэньнікі«, каб як-небудзь ўстроіцца, бо быў час калі патрэба ў духавенстве была вялі-

Бальшавіцкі суд над партыяй Троцкага.

Бальшавіцкі рэжым у СССР вырадзіўся ў голую дыктатуру Сталіна і яго абкружэньня. Усякая опозыцыя нават у лоне самое кампартыі лічыцца дзяржаўным праступленьнем і караецца з усёю выпрабаванаю бальшавіцкаю безагляднасьцю.

Для паняволеных народных масаў вялізарнае краіны ладзяцца гучныя працэсы, каб апраўдаць у іх вачох усе злыбеды савецкага быту.

— Пагляньце, — бубняць дыктатары акаўпачаным масам, — у нас даўно ўжо быў-бы запраўдны рай, але ўсюды шкодзяць... Калісь „шкодзілі" буржуі, „акулы сусьветнага імпэрыялізму", эс-эры, меншавікі, белыя генэралы, „эдэклясованая інтэлігенцыя", вучоныя і нацдэмы ды іншыя працўнікі кашмарнага бяздушнага рэжыму, аж пакуль не дайшло да таго, што шукаць (і знаходзіць) шкоднікаў даводзіцца сярод... сваіх. „Шкоднікамі" аказаліся яшчэ ўчарашнія заправілы, як Троцкі, Зіноўеў, Каменеў ды іншыя. І загнаны ў казіны рог савецкі абыватель апрацоўваецца ў патрэбным для сталінскае дыктатуры духу.

Толькі што адыграўся ў вярхоўным судзе СССР працэс над 16-ма троцкістымі-зіноўеўцамі і адначасна па партыйнай лініі пушчана хваля рэзалюцыяў „удзячнага" Сталіну насяленьня за ўратаваньне ад чарговага клясавага (?) ворага. Колькі ў гэтых рэзалюцыях усходняга халуйства і кадзільнага дыму, казаць ня прыходзіцца.

Як-жа выглядае сутнасьць працэсу 16-ёх прыхільнікаў Троцкага? Хто яны? За што іх судзяць?

На авансцэне працэсу „старыя бальшавіцкія гвардзейцы" — Каменеў, Зіноўеў, Сьмірноў; сярод меншых фігураў і адзін з б. менскіх народных камісараў „Заходнай области и фронта" — Пікель.

Паводле шырока паданых афіцыяльнай савецкай агенцыяй ТАСС у прэсу — акту абвінавачаньня і справаздачаў з працэсу, 16 абвінавачаных троцкістых рашылі барацца за ўладу ў СССР тэрорам (як быццам для бальшавікоў гэта навіна?). Але тэрор іх меў быць скіраваны гэтым разам проці сваіх учарашніх таварышоў і, ў першую чаргу, проці Сталіна, Кірава, Кагановіча і Орджонікідзе, г. зн. проці вяршынкі савецкага ўраду, а таксама і кіраўніцтва партыі. Кіраў, як ведама, забіты быў маладым тэрорыстым Нікалаевым. Дырэктывы тэрорыстычнай групе Каменева і Зіноўева даваў з-за граніцы, выкінены за межы Савецкага Саюзу, Леў Троцкі і яго сын Седоў.

Адзін з абвінавачаных былы „целахраніцель" Троцкага — Дрэйсэр паказаў, што ён найактыўнейшы троцкісты з 1927 году, вельмі блізкі да Л. Троцкага. Быў начальнікам асабістай „ахраны" Троцкага. Разам з ім падрыхтоўваў контррэвалюцыйную дэмонстрацыю 7-га лістапада 1927 г. Калі Троцкага саслалі ў Алма-Ату, дык зьвязваў яго з маскоўскім цэнтрам троцкістых. Увосень 1931 г. Дрэйсэр, на паручэньню І. Сьмірнова, езьдзіў у Бэрлін па дырэктывы Троцкага. У Бэрліне ён два разы сустрачаўся ў кафэ на Лейпцыгскай вуліцы з Седовым. Дрэйсэр расказаў суду падробна, як ён, паводле дырэктываў, атрыманых ад Троцкага заграніцай і ў СССР ад Сьмірнова і Мрачкоўскага, падрыхтоўваў тэрорыстычныя замахі проці кіраўнікоў кампартыі і савецкага ўраду. Дрэйсэр арганізаваў дзьве тэрорыстычныя групы: Гаеўскага, якой была дана задача забіць Сталіна, і групу Эстэрмана, якая мелася забіць Варашылава.

Вельмі характарныя паказаньні даў падсудны Рэйнгольд. Увосень 1932 г. быў створаны маскоўскі троцкіска-зіноўеўскі цэнтр, у які ўваходзілі: ён (Рэйнгольд), Бакаеў, Багдан, Дрэйсэр, Пікель. Апрача таго да іх прымыкалі Фуртычаў і Грюнштэйн. Зіноўеў і Каменеў, пад маскаю лёяльнасьці і пакаяньня ў сваіх грахох перад партыяй, адначасна рыхтавалі тэрорыстычныя акты проці кіраўнікоў партыі і, перш за ўсё, проці Сталіна. Зіноўеў раіў Бакаеву свайго асабістага сэкратара Багдана дзеля выпаўненьня забойства Сталіна. Рэйнгольд цьвердзіць, што, ў выпадку захопу ўлады Каменевым і Зіноўевым, першаю задачаю іх было-б зьнішчэньне сьлядоў іх праступленьня шляхам фізычнага вынішчэньня, як працаўнікоў Нар. Камісарыяту Унутр. Справаў (ОГПУ), якія маглі-б ведаць аб падрыхтоўцы тэрорыстычных актаў, так і фактычных выканаўцаў гэтых актаў. Пасьля захопу ўлады праектавалі выклікаць з-за граніцы Троцкага і паскідаць з партыйных і савецкіх пастоў усіх, хто найбольш адданы Сталіну. Рэйнгольд выясьняе ролю Бакаева, як арганізатара тэрорыстычных групаў, у якія падбіраліся асабліва пэўныя людзі, як Радзін, Файвеловіч, Каталынаў, Румянцаў, Багдан, каторы, з даручэньня Зіноўева, павінен быў страляць да Сталіна ў сэкратарыяце ЦК. Гэты Багдан скончыў самагубствам, што Бакаеў называе забойствам паводле пастановы тэрорыстычнай арганізацыі за тое, што Багдан ня споўніў замаху на Сталіна ўвосень 1933 году. Напярэдадні самагубства Багдана, Бакаеў цэлую ноч быў з ім, пераконваючы яго, або выпаўніць замах на Сталіна, або скончыць самагубствам.

Паводле паказаньняў абв. Пікеля, рыхтаваўся замах на Сталіна і ў 1934 годзе. Выпаўніць гэта меўся Радзін.

Абвінавачаны Давід (Фрыд) Круглянскі быў перакінены Троцкім з-за граніцы ў СССР, каб там прыкінуцца зусім лёяльным, а пасьля выпаўненьня замаху на Сталіна ні ў якім выпадку не раскрываць усіх ніцей змовы. Круглянскі прыбыў у СССР у сакавіку месяцы 1933 году, сустрэўся там з абв. Бэрманам-Юрыным, які

кая, а яго ня было.

Багаслоўская падгатоўка іх надта слабая. Праўда, што некаторыя з іх аднесьліся да свайго новага палажэньня зусім паважна і сумленна, і стараліся папоўніць недахопы сваёй багаслоўскай веды, але гэта—адзінкі.

Большасьць з іх глядзіць на сваё сьвяшчэнства толькі як на кавалак хлеба. Мінуўшчына іх цесна зьвязана з расейскай эміграцыяй. Беларускі народ ім чужы; душу яго, яго імкненьні яны не разумеюць.

Як і першая група — яны русафілы, з моцнымі русафікацыйнымі тэндэнцыямі. Беларускае мовы ня ведаюць, і вучыцца ёй ня хочуць. Закон Божы, дзякуючы цяперашняму курсу палітыкі, стараюцца выкладаць пабеларуску ці папольску. Некаторыя з іх пытаюцца гаварыць пропаведзі пабеларуску. Але іх «бѣлорусская» мова мала падобна да нашае беларускае мовы. Гэта — жаргон, нейкая мешаніна расейскіх і польскіх словаў.

Гэтыя жрэцы праваслаўнага культу, ніякай сувязі з народам ня маюць.

3) Трэцяя група — гэта нявялічкая жменька сьвяшчэньнікаў беларусаў, шчыра адданных свайму Народу.

Сыны свайго народу, цесна зьвязаныя са сваёю паствою, стараюцца падняць яе духова. Традыцыі расейскае Царквы ім чужыя, яны верныя сьвяшчэнаслужыцелі ўжо сваей Сьв. Праваслаўнай Аўтакэфальнай Царквы ў Польшчы. Шчыра лёйяльныя да Польскае Дзяржавы яны *бяз ўгодлівасьці* працуюць на карысьць сваей Царквы, свайго Народу і Польскае Дзяржавы. Дзе такі сьвяшчэньнік —там ня чуваць жалабаў на бязбожжа і няверра; народ з даверам ідзе да свайго пастыра, радзіцца з ім аб сваёй бядзе-нядолі, і ахвотна яго падтрымлівае. Гэта сапраўдны пастыр свайго народу.

Нажаль такіх сьвяшчэньнікаў у нас мала, ды і тыя, што ёсьць—у загоне свае духоўнае ўлады. Яны чужыя духоўнай ўладзе па сваёй ідэолёгіі: ў сваёй духоўнай працы кіруюцца ня русыфікацыйнымі тэндэнцыямі, а стараюцца выхоўваць сваё духоўнае стада ў вернасьці традыцыям сваей Царквы і свайго Народу. Курс цяперашняй царкоўнай палітыкі ўносіць дэмаралізацыю сярод верных і духавенства. Людзі, для якіх ідэалы-імкненьні беларускага народу чужыя, незразумелыя, для якіх наш народ — гэта «разновідность русскаго племени», ня могуць і не павінны далей кіраваць лёсам нашае Царквы. Русафільства і русыфікатарства духавенства ўносяць разлад ня толькі ў Царкву, але і ў адносіны народу да Польскае Дзяржавы. Антыдзяржаўныя элементы ў свой чарод стараюцца выкарыстаць гэныя ‚нестроенія".

Цяперашні духоўны пастыр — гэта звычайны трэбавыканаўца. Амаль што кожны свяшчэньнік пры перамяшчэньні на другі прыход цікавіцца выключна матар'яльным бокам прыходу.

Іерархія наша, якая павінна кіраваць духоўным жыцьцём епархіі, з свайго боку разглядае свяшчэньнікаў як платнікаў налогаў на розныя духоўныя ўстановы. Акуратны платнік можа быць найгоршым духоўнікам, але гэта не перашкаджае яму мець найлепшую апінію сваёй духоўнай улады.

Такі стан рэчаў і стварыў якраз тую сытуацыю, якую наглядаем цяпер у нашым царкоўным жыцьці. Народ пачаў адыходзіць ад Царквы, духовай сувязі паміж духавенствам а вернымі няма ніякай. Яшчэ старэйшае пакаленьне трымаецца па традыцыі Царквы, але маладзейшае — пачынае глядзець на Царкву, як на перажытак, у цяперашнім, новым жыцьці ўжо мала патрэбны.

Беларускаму народу патрэбны пастыры блізкія яму, якія адносіліся-бы з паважаньнем да народу, да яго імкненьняў і ідэалаў, да яго традыцыяў і звычаяў, якія ішлі-бы з ім у яго змаганьні за сваю лепшую будучыню.

Каб вярнуць, Царкве належны ёй аўтарытэт патрэбна цяпер ужо ня толькі зьмена царкоўнае палітыкі, але зьмена ідэолёгіі духавенства.

Вось аб гэтым духавенству і іерархіі трэба моцна падумаць, і пастарацца направіць тое, што яны ў працягу стольскіх гадоў разбуралі.

У. Б.

Прысылайце падпіску на газэту „РОДНЫ КРАЙ".

Па сто тысячаў для Лодзі, Чэнстаховы і Плоцку.

Дня 17 г. м. скончылася цягненьне трэцяе клясы трыццаць шостай Дзяржаўнай Лётарэі. Тры галоўныя выйгрышы па сто тысячаў злотых дасталіся гэтым разам тром правінцыяльным гарадом, прычым шчасьце ўсьміхнулася тым,якіх даўно м нала.

Вось, прыкладам, сярод уласьнікаў паасобных чвертак нумару 54355 знаходзяцца грамадзяне І. Форбэр, работнік, каторага сучасныя заработкі выносяць 3 зл. у дзень, і Язэп Уласяк, безработны –абодва пражываючыя ў Чэнстахове. Дзьве чверткі нумару 180133 зьяўляюцца ўласнасьцяй: Алёны К., хатняй работніцы і Сьцепаніды Р., вучыцелькі.

Трэцяя сотня тысячаў пала на № 47843, уласьнікі каторага зьяўляюцца жыхарамі места Лодзі.

Ня доўга, бо ўжо 9-га верасьня пачнецца цягненьне чацьвертай клясы. Як ведама галоўны выйгрыш гэтай клясы выносіць мільён злотых, але апрача таго — ня лічучы меншых, ёсьць яшчэ і наступныя вялікія выйгрышы: тры па сто тысячаў зл., чатыры па семдзесят пяць тысячаў зл., дзевяць па пяцьдзесят тысячаў зл., семнаццаць сталых дзенных выйгрышаў на дваццаць пяць тысячаў — і г. д

Пры нагодзе прыпамінаем, што 27 г.м. адбудзецца дадатковае пасьля-вакацыйнае цягненьне з пасярод тых нумароў лёсаў, каторыя асталіся ў коле пасьля заканчэньня цягненьня чацьвертай клясы трыццаць пятай Лётарэі і каторым у гэтым цягненьні ня былі прызнаны сэрыйныя выйгрышы.

Разгром троцкістых і зіноўеўцаў у БССР.

Савецкія газэты ўвесь час пішуць пра арышты троцкістых і зіноўеўцаў на Волзе, у Баку, Украінскай Рэспубліцы, Заходняй (Смаленскай) вобласьці і ў Савецкай Беларусі.

У Менску троцкістымі аказаліся віднейшыя супрацоўнікі галоўліту і беларускага дзяржаўнага выдавецтва. У ліку выкрытых: інспэктар галоўліту Радзюк, рэдактар дзяржаўнага выдавецтва Гайдук, Мілаў, Жукаў і іншыя. Радзюк, спаўняючы абавязкі галоўнага цэнзара Беларусі, падтрымліваў цесную сувязь з контрэвалюцыйнаю арганізацыяй беларускіх нацыяналістых; арганізацыя гэтая таксама выкрыта; Гайдук, Мілаў, Жукаў выпусьцілі на 100 тысяч рублёў контр-рэвалюцыйнае літэратуры.

Цэлы рад троцкістых выкрыта таксама сярод сяброў партыйнага камітэту беларускага наркамату асьветы, у іх ліку інструктары наркамату Бязмозгін, Шуб і інш.

Праэкт аўтаноміі Прыкарпацкай Русі.

Як пішуць газэты, украінскія арганізацыі ў Чэхаславаччыне паразумеліся ў справе аўтаноміі Прыкарпацкай Русі, у якой большасьць жыхарства складаецца з украінцаў. Праэкт аўтаноміі будзе прадстаўлены чэхаславацкаму ўраду, прычым украінцы дамагаюцца, каб правы губэрнатара Прыкарпацкай Русі былі пашыраны на ўсе землі, на якіх жывуць украінцы і якія ўваходзяць у склад Чэхаславаччыны. Такімі землямі паводле праэкту зьяўляюцца акром Прыкарпацкай Русі яшчэ 16 усходніх славацкіх паветаў, якія мусяць быць прылучаны да Прыкарпацкай Русі. Адначасна ўкраінцы дамагаюцца, каб урад зрабіў належную падрыхтоўку да выбараў у аўтанамічны сойм Прыкарпацкай Русі і каб зараз-жа ўвёў украінскую мову ў школах, адміністрацыі і судох тых земеляў, якія ўвойдуць у склад новай аўтаномнай адзінкі, г. зн. у Прыкарпацкай Русі і 16 усходня-славацкіх паветах.

Беларуская хроніка.

Новыя гармонізацыі А. Грэчанінава. Сусьветна вядомы кампазытар А. Грэчанінаў прыслаў гэтым летам у Вільню тэкст 3-х згарманізаваных ім народных беларускіх песьняў: 1) „Кукавала зязюлька" (вясельная з Пастаўскага павету); 2) „Зялён гай". (Ваўкавыскага павету) і 3) „Ой, гыля, гыля" (Пружанскага павету)

— 31 жніўня г.г. пачнецца ўступныя васеньнія экзамены ў Віленскай Беларускай Гімназіі.

Заняткі пачнуцца 4-га верасьня а 8-ай гадзіне раніцай.

знайшоў яго, паводле дырэктываў Седова; апрацованы былі два конкрэтныя замахі на Сталіна: на 13-м пленуме Камінтэрну і на 7-м конгрэсе Камінтэрну. На гэты конгрэс у 1935 г. Круглянскі прабраўся, але быў далёка ад Сталіна і страляць ня мог. Бэрману-Юрыну прабрацца на конгрэс не ўдалося. Абвінавачаны Бэрман-Юрын расказаў пра цікавую гутарку яго з Троцкім у Копэнгагене ў канцы лістапада 1932 г. Троцкі сказаў тады, памім іншым, што ў савецкім саюзе вытварылася гэткая сытуацыя, якое Маркс ня мог прадбачыць і дадаў, што апрача Сталіна неабходна забіць Кагановіча ды Варашылава. Бэрман згадзіўся на гэта.

Як ведама, марксыстыя ніколі не згаджаліся з тактыкай пэрсональнага тэрору проці прадстаўнікоў улады, як гэта рабілі, напр., расейскія эс-эры.

Вельмі шмат месца спатрэбілася-б, каб прывясьці ўсе грубейшыя штрыхі працэсу 16-ёх троцкістых у Маскве. Даволі будзе хіба закончыць найбольш драматычным мамэнтам у канцы працэсу. Пасьля допыту падсудных, пракурор СССР Вышынскі агаласіў, паводле апублікованага ў газэтах паведамленьня агенцыі ТАСС, гэткую сваю заяву:

„На папярэдніх паседжаньнях некаторыя абвінавачаныя (Каменеў, Зіноўеў і Рэйнгольд) у сваіх паказаньнях паказвалі на Бухарына, Рыкава, Угланава, Радэка, Пятакова, Серабракова і Сакольнікава, як на асоб, прыналежных у тэй ці іншай ступені да іх праступнае контр-рэвалюцыйнае дзейнасьці, за якую абвінавачваныя па гэтай справе і прыцягнены цяпер да адказнасьці. Я лічу неабходным далажыць суду, што мною ўчора зроблена распараджэньне аб пачатку расьсьледаваньня гэтых заяваў названых абвінавачваных ў адношаньні да Томскага, Рыкава, Бухарына, Угланава, Радэка і Пятакова, і ў залежнасьці ад рэзультату гэтага расьсьледаваньня будзе пракуратураю даны законны ход гэтай справе. Што датычыць Серабракова і Сакольнікава, дык ужо цяпер дадзеныя, якія ёсьць у распараджэньні сьледчых органаў, сьведчаць аб тым, што гэтыя асобы выкрываюцца ў контр-рэвалюцыйных праступленьнях, у сувязі з чым Сакольнікоў і Серабракоў прыцягаюцца да крымінальнае адказнасьці".

Хто ведае, якія арышты і працэсы савецкіх саноўнікаў крые ў сабе гэтая суха-вурадніцкая заява генэральнага савецкага пракурора?

Няхай сабе! За гэтымі трагэдыямі кампартыі можа хутчэй надыйсьці вызваленьне і самаазначэньне працоўных масаў усіх паняволеных чырвона - маскоўскаю дыктатураю народаў былое расейскае імпэрыі, а ў тым ліку і народу беларускага.

У сваёй прамове той-жа пракурор Вышынскі дамагаецца ад суда кары сьмерці для ўсіх падсудных 16-цёх троцкістых. Публіка, як перадаюць газэты, сустрэла гэта, пляскаючы ў далоні. Пракурор не перарваў воплескаў.

З гісторыі французскае рэвалюцыі ведама, што ў часе казьні Робэсп'ера парыскія панчошніцы займаліся вакол гільётыны сваім вязаньнем гэтак-жа спакойна, як і пры казьнях тых, каго на той сьвет пасылаў Робэсп'ер.

А Томскага дык нават і ня прыдзецца ўжо цягнуць да суда, бо ён 22 жніўня скончыў самагубствам, як паведамляе ТАСС.

Пасьля кароткае нарады ваенная калегія вярхоўнага савецкага суда засудзіла ўсіх 16 абвінавачаных на найвышэйшую меру кары — расстрэл з канфіскацыяй усяе, якая асабіста належыць да іх, маемасьці.

Суд цягнуўся вельмі коратка: толькі 5 дзён, з 19 да 24 жніўня. Усе абвінавачаныя з дзіўнаю пакорнасьцю каяліся ў сваёй „вялікай віне", большасьць з іх заявілі, што яны не чакаюць для сябе ніякае літасьці.

Прозьвішчы засуджаных падаюцца агенцыяй ТАСС у гэткім парадку: Зіноўеў, Каменеў, Еўдакімаў, Бакаеў, Мрачкоўскі, Тэр-Ваганян, Сьмірноў, Дрэйсэр, Рэйнгольд, Пікель, Гольдман, Фрыц Давід ён-жа Круглянскі, Ольбэрг, Бэрман-Юрын, Лур'е Майсей і Лур'е Натан.

Засуджаны Зіноўеў прызнаў сябе ў апошнім слове галоўным арганізатарам забойства Кірава. Наагул засуджаныя прызналі сваю сувязь з нямецкаю палітычнаю паліцыяй, г. зв. „Гэстапо".

Заграпічныя газэты пішуць пра цэлую хвалю новых арыштаў па ўсім СССР. У харкаўскім вокрузе арыштована больш як 2000 чалавек. Пасьля экстрэнае нарады ў Крэмлі, склікапае Сталіным, у сувязі з прысудам троцкістых, арыштована 400 чалавек і нават 4 генэралы чырвонае арміі. Чакаюць новых арыштаў.

ПАТ падае вестку з нарвэскае сталіцы Ослё аб вельмі цікавай заяве Троцкага прадстаўніком прэсы з прычыны самагубства Томскага:

— Гэтае самагубства,— заявіў Троцкі, — завяршае адну бачыну гісторыі і пачынае другую. Самагубства Томскага і маскоўскі працэс набывае вынятково важнага палітычнага значэньня. *Гэта — сьмерць усяе бальшавіцкае партыі, яе традыцыяў і яе праграмы.*

Раніцай 25-га жніўня ўсе 16 засуджаных, на чале з закладчыкам III-га Інтэрнацыяналу Зіноўевым і б. намесьнікам старшыні бальшавіцкага ўраду Каменевым, казьнены ў Маскве.

Інтэрвэнцыя ўдавы Леніна Крупскай не ўратавала іх. Сталін адмовіўся памілаваць засуджаных.

N.

Навучайце сваіх дзяцей чытаць і пісаць пабеларуску!

Зьезд народных дзеячоў у Варшаве.

Дн. 23 г.м. адбыўся ў Варшаве зьезд народных дзеячоў б. Сялянскай Партыі(»Stronnictwo Chłopskie») і часткова б. „Вызваленьня", у каторым узяло ўчасьце 300 асоб, рэпрэзэнтуючых польскі народны рух цэнтральных і ўсходніх ваяводзтваў.

Пасьля адчыненьня зьезду старшыня Валерон востра скрытыкаваў дасюлешнюю палітыку народных дзеячоў і падчыркнуў тое, што ў сучасны мамэнт заданьнем народных дзеячоў павінна быць ня толькі барацьба за ўладу, але перадусім імкненьне да падняцьця сялянскага дабрабыту шляхам разьвіцьця коопэрацыі і падняцьця роўня асьвету і сьведамасьці вёскі, бяз каторых пасяганьне сялян на ўладу ніколі ня зьдзейсьніцца.

Далей прамоўца абгаварыў ролю ген. Рыдз-Сьміглага ў палітычным жыцьці Польшчы і сьцьвердзіў неабходнасьць згуртаваньня каля яго асобы ўсяго народу. Словы гэтыя сусьтрэліся з гучнымі аплёдысмэнтамі ўсіх прысутных.

На заканчэньне зьезд прыняў рэзалюцыю, у якой між іншым пастанаўляе:

1) Павадыром народу зьяўляецца ген. Рыдз-Сьміглы і каля яго асобы павінны згуртавацца ўсе сялянскія масы.

Вітос ня ёсьць і ня будзе павадыром народнага руху, бо не ўасабляе сабою вартасьць польскага селяніна.

2) Дзеля таго, што гаспадарчы лад абапёрты на прыватным фабрычным промысьле ня можа вырашыць справу безработцьця і гэтым самым палітычна збанкрутаваў, яго месца павінна заняць нацыяналізацыя фабрычнага і горнага промыслу і пляновая дзяржаўная гаспадарка.

3) Школьны лад у Польшчы павінен быць абапёрты на прынцыпе агульнасьці і здольнасьці, а не каставай прыналежнасьці.

4) У галіне самаўрадовай зьезд уважае, што трэба зьмяніць сучасны выбарны рэгулямін ў грамады на болей просты і правесьці новыя грамадзкія выбары.

Непарадкі ў СССР.

У Бэрліне атрыманы весткі, што на Украіне адбыліся сур'ёзныя непарадкі з прычыны недахопу спажывецкіх прадуктаў. Асабліва востра прайшлі гэтыя непарадкі ў Палтаве (дзе было забітых 23 чалавека сялян) і ў Харкаве. Вайсковыя страты—нявядамы, але даволі значныя.

Сяляне, якія прыймалі ўчасьце ў непарадках, сасланы ў канцэнтрацыйны лягер. Іх чакае сьмертны прысуд або, у лепшым выпадку, ссылка на поўнач.

Сьледам украінскіх непарадкаў пачаліся галодныя бунты і ў паўдзённа-ўсходніх акругох Расеі.

У Белянску пры Доне некалькі рабочых і сялян напалі на камісара чырвонай арміі, які рэквіраваў фураж і правіянт, і выканалі над ім самасуд.

Пасланыя ў Белянск атрады арыштавалі насельніцтва ўсіх недалёка распаложаных ад гораду вёсак разам з сялянскімі радамі, а 18 чалавек, якія аказалі сапраціўленьне, былі расстраляны.

У сяло Зелецкае пры Дняпры прыбыў чырвонаармейскі атрад, каб арыштаваць сялян, якія аказалі сапраціўленьне пры рэквізыцыі хлеба. Некалькі сот сялян маніліся ўцячы праз Днепр на чаўнох.

Чырвонаармейцы пачалі ў уцякаючых, сярод якіх было шмат кабет і дзяцей, страляць з кулямёта.

Сорак чалавек было забітых, частка ўтапілася ў рацэ.

Уступайце як сябры ў ТБА

СССР— перад важнымі здарэньнямі.

З Масквы паведамляюць аб тым, што Сталін выступіў у радыё з прамовай, скіраванай да чырвонай арміі. Сталін заявіў, што Савецкі Саюз стаіць перад важнымі здарэньнямі. „Кожную мінуту, — сказаў чырвоны дыктатар, — можна чакаць, што вам прыдзецца ахвяраваць сваё жыцьцё, баронячы бацькаўшчыну".

Паўстаньне ў Альбаніі.

З Афінаў паведамляюць, што ў паўночнай Альбаніі ўспыхнула паўстаньне проціў караля Зогу. Абвешчана ваеннае палажэньне Арыштавана некалькі афіцэраў. Для здушэньня паўстаньня змабілізавана дзьве дывізыі.

Тэрор у Палестыне.

Некалькі дзён таму назад, арабскія тэрорысты забілі праф. Ерусалімскага ўнівэрсытэту Леві Більлі, у яго ўласным габінэце. Забітаму 39 гадоў.

Недалёка ад Хедэры ў цэнтры Палестыны, 24 г. м. увесь дзень адбываўся ўпорны бой між бандай арабскіх бунтаўшчыкоў і ангельскімі ваеннымі часьцямі. Бой пачаўся нападам на патруль. Забітых было 15 арабаў.

Бурмістр Тэль-Авіву Дзізэнгоф выступіў з адкрытым пісьмом да ангельскага ўраду, у якім робіць закіды палестынскай адміністрацыі ў тым, што яна дапусьціла да анархіі ў краі. Далей Дзізэнгоф цьвердзіць, што Палестынай фактычна кіруюць арабы і тэрорысты, а не вярхоўны камісар.

На гішпанскім фронце

Упорны бой разіграўся каля Гвадэлюпы.

Паўстанцкія атрады раптоўнай атакай занялі горад і пасьля крывавага бою выбілі адтуль праціўніка.

Паўстанцкі штаб у Бургосе атрымаў афіцыяльнае паведамленьне аб заняцьці Гвадэлюпы.

—·—

Недахоп спажывецкіх прыпасаў у Мадрыцэ ўсьцяж расьце.

Выданы спэцыяльныя распараджэньні дзеля барацьбы з спэкуляцыяй спажывецкімі прадуктамі. У працягу ўчарашняга дня арыштавана 200 купцоў і гандляроў, якія абвінавачваюцца ў спэкуляцыі прадуктамі першай неабходнасьці.

Насельніцтва ў Мадрыцэ перажывае цяжкія дні. Апошнія налёты паўстанцкіх бомбавозаў выклікалі перапалох сярод насяленьня.

—·—

Учора былі арыштаваны палкоўнік Лёпэц і яго два сына афіцэры, якія маніліся перайсьці на бок паўстанцаў, а таксама скарбнік аднэй з ваенных часьцяў, у каторага былі знойдзены сьцягі нямецкі і гішпанска-каралеўскі.

Усе яны расстраляны.

—·—

У часе вобыску мадрыцкага памяшчэньня генэрала Франко былі знойдзены сэнсацыйныя дакумэнты. У сувязі з гэтым пачаліся шматлікія арышты.

Урад выключыў са складу флёту чатырох віцэ-адміралаў, 6 контр-адміралаў, 52 капітана, 36 лейтэнантаў і 4 палкоўнікаў марской пяхоты, а са складу арміі 23 палкоўнікаў, 33 падпалкоўнікаў, 10 маёраў і 15 капітанаў.

Арыштаваных будзе судзіць створаны нядаўна асобы трыбунал, бо яны абвінавачваюцца ў падрыхтоўцы паўстаньня.

—·—

Ген. Кэйпо дэ Ліано паведамляе, што нацыянальныя войскі занялі большую частку раёну Рыо Цінго.

На гвадаррамскім фронце ген. Мольле захапіў ўсе вадаправодныя артэрыі Мадрыту, але, маючы на ўвазе мірнае насельніцтва сталіцы, не пакінуў яе без вады.

—·—

З Лёндану паведамляюць, што ўчора паўстанцы захапілі Малягу.

Пасьля заняцьця гораду на некаторых вуліцах яшчэ некалькі гадзін трывалі бойкі паўстанцаў з разьбітымі групамі праціўніка, якія не пасьпелі адступіць.

Значная часьць гораду ахоплена пажарам, бо адступаючыя запалілі цэлы рад будынкаў.

Захоп паўстанцамі Малягі вырашае пытаньне аб транспарце паўстанцкіх войскаў на працягу ўсей часьці паўдзённага фронту і гэта перамога дае паўстанцам ключ да ўсей паўдзённай Гішпаніі. Дапушчаюць, што цяпер паўстанцы павядуць энэргічнае наступленьне на Толедо, дзе ўрадовымі войскамі акружана афіцэрская школа, якая перайшла на бок паўстанцаў.

Галоўную ўвагу паўстанцкае камандаваньне зварочвае на Сэн-Сэбасьціян і Овіедо, дзе ўрадовыя войскі дасюль з пасьпехам атакуюць паўстанцаў.

У Мадрыцэ, у сувязі з пасьпехамі паўстанцкіх войскаў, палажэньне лічаць безнадзейным.

—·—

Камандзір Овіедо паведаміў па радыё паўстанцкага ген. Ліано, што палажэньне яго трагічнае, і калі хутка ня прыбудзе абяцаная помач, дык ён будзе змушаны скапітуляваць.

—·—

Француская газэта „Эко дэ Парі" паведамляе, што на кіруючыя становішчы ў Мадрыцэ і Барсэлёне назначаюцца камуністычныя эмісары не-гішпанцы. Кантроль над чыгункам ў Барсэлёне знаходзіцца ў руках савецкага чыноўніка Броскага. Вялікую ўладу ў Мадрыцэ мае адзін з нямецкіх камуністаў—Фішэр Найман.

XI Олімпіада ў Бэрліне.

16 г. м. скончыліся спартовыя выпераднкі на XI олімпіадзе ў Бэрліне. У заканчэньні олімпіады прыймаў ўчасьце Гітлер, нямецкі ўрад і дыплёматычны корпус.

Вынікі гэтай сапраўды колёсальнай сусьветнай імпрэзы наступныя:

1) Нямеччына атрымала —175 пунктаў; 2) Амэрыка —124; 3) Італія — 47; 4) Фінляндыя — 39; 5) Францыя — 39; 6) Вэнгрыя — 37; 7) Швэцыя — 35; 8) Японія — 34; 9) Голяндыя — 30; 10) Англія—29; 11) Аўстрыя — 27; 12) Швайцарыя — 26; 13) Чэхаславачына — 19; 14) Канада—14; 15) Аргэнтына—15; 16) Эстонія —13; 17) Норвэгія—11; 18) Эгіпет — 10; 19) Польшча —9; 20) Данія — 7; 21) Турцыя — 4; 22) Індыя—3; 23) Н. Зеляндыя—3; 24) Латвія — 3; 25) Мэксыка — 3; 26) Югаславія—2; 27) Румынія—2; 28) Паўдз. Афрыка — 2; 29) Бэльгія — 2; 30) Аўстрыя — 1; 31) Філіпіны — 1; 32) Партугалія — 1.

Іншыя дзяржавы пунктаў не атрымалі. Пунктацыя адбылася наступна: за залатую мэдаль лічылася 3 пункты, за сярэбраную 2 і за бронзавую 1 пункт,

Англія—Францыя.

Агенства Стэфані паведамляе з Парыжу, што некаторыя ангельскія газэты, абгаварываючы справу ўнутранага палажэньня Францыі, выказваюць тэндэнцыю Англіі ў напрамку магчыма далейшага адыходу ад Францыі. Апошняя гэтым вельмі ўстрывожана, бо частка ангельскіх газэт падчыркнула нават тое, што ў прыпадку, калі Францыя станецца камуністычнай дзяржавай, вядомы сказ Бальдвіна, што граніца Англіі знаходзіцца каля Рэйну, страціць сваю сілу.

Вайна ў Кітаі.

Хоць мірныя перагаворы ў Шанхаі ўсьцяж трываюць, аднак войскі Квансі ізноў заатакавалі паўдзённа-заходнюю частку Квангі Тунгу і занялі некалькі гарадоў. Войскі Кванг-Сі зьбліжаюцца да Па-Хоі, імкнучыся да мора.

У горадзе Чэнбу (прав. Чэчуан) адбылася бурная антыяпонская дэманстрацыя, у якой прыймала ўчасьце больш 2000 кітайцаў. Разбураны японскі ўнівэрсальны магазын. Страты 100.000 даляраў. Забіта 2 японцы, 1 ранены і 1 прапаў бяз весткі.

Ізноў абісынскія „бандыты".

З Рыму паведамляюць, што група з 1200 абісынскіх бандытаў манілася падыйсьці да сталіцы Адзіс-Абэбы з паўдня. Банда, заатакаваная эрытрэйскімі войскамі, адступіла, пакінуўшы 200 забітых. Страты сярод італьянцаў наступныя: 15 забітых і 40 раненых.

Кароль Альфонс XIII.

У Вене ходзяць чуткі, што б. кароль Альфонс XIII намераны выехаць у Гішпанію. Ён мае, быццам, прыбыць туды на самалёце з амэрыканскім лётчыкам Котрардам.

Японцы не перасьцерагаюць граніцы.

За апошні час даецца заўважыць вялікая колькасьць, непарасьцераганьняў савецкай граніцы японскімі самалётамі.

Толькі за час ад 14 да 23 жніўня г. г. зацемлена 5 выпадкаў пералёту японскіх самалётаў з тэрыторыі Манджу-Го на тэрыторыю СССР. Палпрэдству СССР у Токіо і генэральнаму консулю ў Харбіне даручана заявіць пратэсты проціў гэтых незаконных пералётаў праз граніцу СССР.

Шахт у Парыжы.

Прэзыдэнт Францускага Банку Лябэйры прыняў абедам Шахта, на каторым былі прысутнымі прэм'ер Блюм, мін. замежных справаў Дэльбос і іншыя выдатныя палітычныя і фінансавыя дзеячы.

Шахт уручыў прэм'еру Блюму пісьмо Гітлера, у каторым апошні запэўняе, што павялічэньне вайсковай павіннасьці ў Нямеччыне не скіравана проціў Францыі.

Ген. сэкрэтар камуністычнай партыі Торрэз зьвярнуўся з пісьмом да прэм'ера, у каторым выяўляе зьдзіўленьне, што Блюм, як прадстаўнік францускай дэмакратыі прыймаў учасьце ў візыце аднаго з самых злосных ворагаў Францыі.

У сваім адказе Торрэзу Блюм кажа, што асягненьне міжнароднага даверру зьяўляецца адным з самых важных дзейнікаў узмацненьня міру.

Прыезд Шахта ў Парыж меў на мэце наладжаньня гандлёвых адносінаў між Францыяй і Нямеччынай.

З усяго сьвету.

— *У Флямор'е* (*Бэльгія*) у сувязі з сабраньнем рэксыстаў здарылася крывавая бойка між камуністамі і фашыстамі. 3 рэксысты ранены.

— *Італьянскі ўрад* абвесьціў набор дабравольцаў для свайй арміі ў Абісыніі. Кантракт заключаецца на 2 гады.

— *Швэцкая пошта* дала ў мінулым годзе дзяржаве чысты даход ў 20 мільёнаў крон (каля 80 мільёнаў франкаў).

— На 30 чэрвеня г. г. лічба рабочых, запісаных у *страхавальнях Нямеччыны*, асягнула 17.700 тысячаў чалавек. У параўнаньні з 30. V. 1933 г. лічба застрахованых павялічылася на 6.200.123 чал.

Рэдактар: А. ФЛЕРАЎ. Выдавец: М. ШЧАСТНЫ. Друк. Я. Левіна Вільня, Нямецкая вул. 22. Тэл. 21-14.